

EXTRA TEKSTEN

TEKST 1 Marcus 8:22-29

Houdt u voorlopig het volgende nog even vol:

- Alleen als het echt niet lukt spiekt u even in uw Bijbel.
- Leer alle nieuwe woorden.
- Herhaal de tekst na enige tijd nog een keer.

nieuwe woorden

τυφλος = blind

παρα-καλεω = o.a. smeken, *zie tabel*

άψηται = aor.med.con. van άπτω

έπι-λαμβομαι = vatten

έξ-αγω = uitleiden, *zie tabel les 10*

έξω = buiten

ή κωμη = het dorp

πτω = sprugen

το όμμα, gen.-ατος = het oog

έπι-τιθημι = leggen op (*zie les 10.1*)

έπ-εροταω = vragen, *zie tabel les 10*

άνα-βλεπω = orkijken, *zie tabel*

το δενδρον = de boom

είτα = daarna, vervolgens

ένεβλεψε = van έμ-βλεπω =
(duidelijk) zien, *zie tabel*

τηλαυγως = duidelijk

άπαντας = allen

άποστελλω = wegzenden, *zie tabel les 10*

είς-ελθης = aor. con. van είς-ερχομαι

είπης = aor.con. van λεγω

μηδε = ook niet, evenmin, noch

έξ-ηλθεν = van έξ-ερχομαι

ή όδος = de weg

άλλοι = anderen

U treft de tegenwoordige tijd aan op plaatsen waar u liever de verleden tijd zou willen gebruiken. Gebruikt u rustig de verledentijd! We spreken hier van *praesens historicum*.

22. και έρχεται είς Βηθσαιδα. και φερουσιν αύτω τυφλον, και παρακαλουσιν αύτον ίνα αύτου άψηται.
23. και έπιλαβομενος της χειρος του τυφλου έξηγαγεν αύτον έξω της κωμης· και πτυσας είς τα όμματα αύτου, έπιθεις τας χειρας αύτω, έπηρωτα αύτον ει (of) τι (iets) βλεπει.
24. και άναβλεψας έλεγε, βλεπω τους άνθρωπουςώς δενδρα περιπατουντας.
25. είτα παλιν έπεθηκε τας χειρας έπι τους όφθαλμους αύτου, και έποίησεν αύτον άναβλεπαι. και άποκατεσταθη (werd genezen), και ένεβλεψε τηλαυγως άπαντας.
26. και άπεστειλεν αύτον είς τον οίκον αύτου, λεγων, Μηδε είς την κωμην είς-ελθης, μηδε είπης τινι (iemand) έν τη κωμη.
27. και έξηλθεν ό Ίησους και οί μαθηται αύτου είς τας κωμας Καισαρειας της Φιλιππου· και έν τη όδω έπηρωτα τους μαθητας αύτου, λεγων αύτοις, Τίνα (wie) με λεγουσιν οί άνθρωποι είναι;

EXTRA TEKSTEN

28. οἱ δε ἀπεκτιθησαν, Ἰωαννην τον Βαπτιστην· και ἄλλοι Ἦλιαν, ἄλλοι δε ἓνα των προφητων.
29. και αὐτος λεγει αὐτοις, Ὑμεις δε τινα με λεγετε εἶναι; ἀποκριθεις δε ὁ Πητρος λεγει αὐτω, Συ εἶ ὁ Χριστος.

TEKST 2 Uit de Septuaginta gen. 47: 1-6

nieuwe woorden: (omdat de tekst wat van ons O.T. verschilt, vindt u de vertaling aan het einde.)

ἀπαγγελλω = boodschappen

τα κτηνη = het vee

ὁ βους = het rund; οἱ βοες = de runderen

παρελαβεν = van παραλαμβάνω (nemen) *Zie tabel les 10*

ἔστησεν = 3-e ps. ev. aor. van ἵστημι = staan, stellen

verbuiging aor: ἔστησα, ἔστησας, ἔστησεν, ἔστησαμεν, ἔστησατε, ἔστησαν

ἐναντιον = voor, dit woord wordt gevolgd door de genitivus. Dat is hier niet te zien.

εἶπαν moet eigenlijk εἶπον zijn. De verwisseling komt in de Septuaginta en het NT regelmatig voor.

παῖς = kind, zoon, dochter, knecht, slaaf

και ... και = zowel ... als

παροικεω = als vreemdeling wonen

ἦκαμεν en ἦκασι aor. vormen van ἦκω (komen, zijn gekomen)

ἡ νομη = de weide

ἐνισχυσεν = sterk worden (vertaal hier ... werd zwaar)

ὁ λιμος = de honger

κατοικεω = wonen

κατοικειτωσαν = gebiedende wijs 3-e ps. mv. van κατοικεω (Zie na deze tekst!)

ἐπιστη = 2-e ps.ev. con.prs. van ἐπιστάμαι = weten

δυνατος = bekwaam

καταστησον = geb.ws. ev. aor. van καθιστημι = aanstellen

ἀρχοντων = heerser, ἀρχοντας = acc. mv.

κατοικισον = geb.ws. ev. aor. van κατοικίζω = doen wonen

1 ἔλθων δε Ἰωσηφ ἀπηγγειλεν τῷ Φαραῶ λεγων· ὁ πατηρ μου και οἱ ἀδελφοι μου και τα κτηνη και οἱ βοες αὐτων και παντα τα αὐτων ἦλθον ἐκ γης Χανααν και ἴδου εἰσιν ἐν γῆ Γεσεμ (Gosen).

2 ἀπο δε των ἀδελφων αὐτου παρελαβεν πεντε ἀνδρας και ἔστησεν αὐτους ἐναντιον Φαραῶ.

EXTRA TEKSTEN

3 και εἶπεν Φαραω τοῖς ἀδελφοῖς Ἰωσηφ· τί τὸ ἔργον ὑμῶν; οἱ δὲ εἶπαν τῷ Φαραω· ποιμένες προβατῶν οἱ παῖδες σου, καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν.

4 εἶπαν δὲ τῷ Φαραω· παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἠκάμεν· οὐ γὰρ ἔστιν νομὴ τοῖς κτηνεσίν των παιδῶν σου, ἐνίσχυσεν γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ Χαναάν· νυν οὖν κατοικησομεν οἱ παῖδες σου ἐν γῇ Γεσεμ.

5 εἶπεν δὲ Φαραω τῷ Ἰωσηφ· κατοικεῖτωσαν ἐν γῇ Γεσεμ· εἰ δὲ ἐπίστη ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες δυνατοί, καταστήσον αὐτοὺς ἄρχοντας των ἔμων κτηνῶν. ἦλθον δὲ εἰς Αἴγυπτον πρὸς Ἰωσηφ Ἰακώβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἠκούσεν Φαραω βασιλεὺς Αἴγυπτου. καὶ εἶπεν Φαραω πρὸς Ἰωσηφ λέγων· ὁ πατήρ σου καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου ἠκάσι πρὸς σε·

6 ἴδου ἡ γῆ Αἴγυπτου ἐναντίον σου ἔστιν· ἐν τῇ βελτιστῇ γῇ κατοικίσον τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς ἀδελφούς σου.

Nogmaals de gebiedende wijs (een uitbreiding)

	geb.ws. prs.act.	geb.ws.aor.act.
gebiedende wijs ev. (die kende u all!)	λυ—ε	λυ—σον
geb. wijs ev. 3-e ps.ev. (hij/zij moet ...)	λυ—ετω	λυ—σατω
gebiedende wijs mv. (die kende u all!)	λυ—ετε	λυ—σατε
geb. wijs ev. 3-e ps. mv. (zij moeten ...)	λυ—οντων λυ—ετωσαν	λυ—εσθων

Werkwoorden als δυναμαι

Het werkwoord **δυναμαι** lijkt heel veel op werkwoorden als bijvoorbeeld πορευομαι en βουλομαι (Zie les 7.1!) Toch zij er verschillen. Kijkt u maar eens goed!

prs. βουλ—ομαι, βουλ—ει, βουλ—εται, βουλ—ομεθα, βουλ—εσθε, βουλ—ονται
prs. δυνα—μαι, δυνα—σαι, δυνα—ται, δυνα—μεθα, δυνα—σθε, δυνα—νται

U ziet: tussen de stam en de uitgang ontbreekt *de thema-vocaal* (o en e). De uitgang staat direct achter de stam.

Een overeenkomst is dat βουλομαι en δυναμαι beide *actief* vertaald worden.

In de bovenstaande tekst kwamen we ἐπίσταμαι tegen. Dit is precies zo'n werkwoord als δυναμαι.

prs.:

ἐπίστα—μαι, ἐπίστα—σαι, ἐπίστα—ται, ἐπίστα—μεθα, ἐπίστα—σθε, ἐπίστα—νται

prs. con.

ἐπίστα—ωμαι, ἐπίστα—η, ἐπίστηται, ἐπιστωμεθα, ἐπιστησθε, ἐπιστωται

EXTRA TEKSTEN

TEKST 3 Paulus te Lystre Handelingen 14: 8-15

Nieuwe woorden

Deze tekst is niet de makkelijkste! Maar u krijgt veel hulp. En als het lukt heeft u een prestatie verricht!

Straks komt u tegen:

ἐπήρασαν = van ἐπαίρω = opheffen

De vervoeging van de **regelmatige** sigmatische aor. act is:

ἐλυ-σ-α, ἐλυ-σ-ας, ἐλυ-σ-ε, ἐλυ-σ-αμεν, ἐλυ-σ-ατε, ἐλυ-σ-αν

De aor. act. van ἐπαίρω gaat als volgt:

ἐπήρ-α, ἐπήρ-ας, ἐπήρ-ε, ἐπήρ-αμεν, ἐπήρ-ατε, ἐπήρ-αν

U ziet de “σ” onbreekt. Dit is het geval met alle werkwoorden waarvan de stam eindigt op: **μ, λ, ν, ρ**. (molenaar) Hetzelfde verschijnsel doet zich ook in de *futur*.

Enkele bekende werkwoorden waarvoor dit geldt zijn: **μένω, κρίνω, κτείνω, αἴρω σπείρω, ἐγείω** en **φθείρω**

ἐν Λυστροῖς = in Lystre

ἀδυνατός = lam

ποσιν = dat. mv. van ποῦς, gen. ποδός = voet

ἐκάθητο = imp. med. 3-e ps. ev. van καθήμαι = zitten

χῶλος = kreupel

ἡ κοιλία = de buik

οὐδέποτε = nooit

περιπατέω = (rond) wandelen

ἀτενίσας = part. aor. van ἀτενίζω = strak aankijken

πίστις, -εως = geloof

ἀνστήθι = sta op! (gebiedende wijs ev. aor.)

ἤλλετο = van ἄλλομαι = springen

ἐπήρασαν = van ἐπαίρω = opheffen (aor.act ἐπήρα, zie in het kader !)

λυκαονιστί = in het Lycaonisch

ὁμοίω = gelijkmaken, vergelijken

ἐκάλουν = imp. van καλέω = roepen

Δία_(acc.) = Zeus (zie les 3)

Ἡερμην_(acc.) = Hermes (zie les 3)

ἐπειδή = omdat

ἡγούμενος part. prs. van ἡγεομαι = voeren

EXTRA TEKSTEN

ὁ ἱερεὺς = de priester

ὁ ταυρὸς = de stier

ἡ στεμμά = krans

ὁ πυλῶν = voordeur, voorpoort

ἐνεγκας = zie tabel les 10

θυῶ = offeren

διαρρηξαντες part.aor.act. van διαρρηγυμι = scheuren

τὰ ἱμάτια = de klederen

εἰσεπηδесαν van πηδαῶ = springen

κραζῶ = schreeuwen

ὁμοιοπαθεις = in gelijke mate vatbaar of toegankelijk voor. De statenvertaling geeft: van gelijke bewegingen als. Ziet u het woord: homeopathie!

εὐαγγελιζομενοι = part. prs. van εὐαγγελιζομαι = verkondigen

ματαιος = ijdel, dwaas

ἐπιστρεφῶ = zich omkeren, zich bekeren

ἐν Λυστροις

Καὶ τις ἀνὴρ ἀδυνατὸς ἐν Λυστροις τοῖς ποσὶν ἔκαθητο, χῶλος ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπαρχῶν, ὃς οὐδεποτε περιεπεπατήκει. οὗτος ἤκουε τοῦ Παύλου λαλούντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ὅτι πιστὴν ἔχει πιστὴν τοῦ σωθῆναι, εἶπε μεγάλη τῆ φωνῆ· ἀναστήθι ἐπὶ τοὺς ποδας σου ὀρθός. καὶ ἤλλετο καὶ περιεπατεῖ.

οἱ δὲ ὄχλοι, ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦλος, ἐπήραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λεγόντες· οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς, ἔκαλον τε τὸν μὲν Βαρναβᾶν, Διὰ τὸν δὲ Παῦλον, Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου.

ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πολεως αὐτῶν, ταυροὺς καὶ στεμμάτα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνεγκας, συν τοῖς ὄχλοις ἠθέλε θυεῖν. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀποστολοὶ Βαρναβᾶς καὶ Παῦλος, διαρρηξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, εἰσεπηδесαν εἰς τὸν ὄχλον, κραζόντες καὶ λεγόντες· ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεις ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζομενοι ὑμᾶς ἀπο τούτων τῶν ματαιῶν ἐπιστρεφεῖν ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς·

EXTRA TEKSTEN

TEKST 4 Jacob Lea en Rachel

Hier vindt u een tekst zoals u die vaker op het internet zult aantreffen: geen hoofdletters, geen spiritus, geen slot-s, geen leestekens. Toch kunt u deze tekst vertalen!

(Ook van deze tekst vindt u de vertaling an het einde.)

Nieuwe woorden:

εἶ= jij/u bent; δουλευω = dienen; δωρεαν = voor niets;

ἀπαγγειλον = geb.ws.ev.aor. van ἀπαγγελλω = berichten, vertellen;

ὁ μισθος = het loon;

τω δε λαβαν δυο θυγατερες (ησαν) = Laban had twee dochters.

μειζονι = dat.ev. van μειζων; νεωτερα = nom.vrl.ev. van νεωτερος

ἀσθενεις = hier: zacht, teer, teder; εἶδει = dat.ev.van εἶδος = gestalte;

ὡραιος = schoon; ὄψει dat ev. van ὄψις = aangezicht

βελτιον = het is beter; δουναι = inf.aor.van διδωμι; ἕτερος = hier: andere

οἰκησον = geb.ws.ev.aor. van οἰκεω = wonen; ἐναντιον αὐτου = voor hem;

ἡμεραι ὀλιγαι = enige dagen; ἀποδος = geb.ws.ev.aor. van ἀποδιδωμι = hier:

geven, betalen; πεπληρωνται = prf.med/pss van πληρωω = vervullen;

ὁπως = (op)dat; εἰσελθω = 1-e ps.ev.aor.con(!) van εἰσερχομαι = ingaan;

συναγω =verzamelen; ὁ τοπος = de plaats; ὁ γαμος = de bruiloft;

ἡ ἑσπερα = de avond; εἰσαγω = binnenbrengen

¹⁵ειπεν δε λαβαν τω ιακωβ οτι γαρ αδελφος μου ει ου δουλευσεις μοι δωρεαν απαγγειλον μοι τισ ο μισθος σου εστιν ¹⁶τω δε λαβαν δυο θυγατερες ονομα τη μειζονι λεια και ονομα τη νεωτερα ραχηλ ¹⁷οι δε οφθαλμοι λειασ ασθενεις ραχηλ δε καλη τω ειδει και ωραια τη οψει ¹⁸ηγαπησεν δε ιακωβ την ραχηλ και ειπεν δουλευσω σοι επτα ετη περι ραχηλ της θυγατρος σου της νεωτερας ¹⁹ειπεν δε αυτω λαβαν βελτιον δουναι με αυτην σοι η δουναι με αυτην ανδρι ετερω οικησον μετ' εμου ²⁰και εδουλευσεν ιακωβ περι ραχηλ ετη επτα και ησαν εναντιον αυτου ως ημεραι ολιγαι παρα το αγαπαν αυτον αυτην* ²¹ειπεν δε ιακωβ προς λαβαν αποδος την γυναικα μου πεπληρωνται γαρ αι ημεραι μου οπως εισελθω προς αυτην ²²συνηγαγεν δε λαβαν παντας τους ανδρας του τοπου και εποιησεν γαμον ²³και εγενετο εσπερα και λαβων λαβαν λειαν την θυγατερα αυτου εισηγαγεν αυτην προς ιακωβ και εισηλθεν προς αυτην ιακωβ

*παρα το αγαπαν αυτον αυτην = wegens dat hij haar liefhad = omdat hij haar liefhad

EXTRA TEKSTEN

αγαπαν (inf.) αυτον (acc.) αυτην = dat hij haar liefhad (Acl)

Even pauzeren!

We letten nog even op de *dativus*:

(1) τω δε λαβαν δυο θυγατερες (ησαν) = voor Laban (waren) twee dochters
= Laban had twee dochters

(2) ραχηλ δε καλη τω ειδει = maar Rachel (was) schoon van gedaante
μακαριοι πτωχοι τω πνευματι = zalig zij de armen van geest

Waarom τω ειδει en τω πνευματι.?

Deze woorden zijn het antwoord op de vraag: *In welk opzicht?* (zie les 11)

Nieuwe woorden: (we lezen de laatste zeven verzen)

λεια τη θυγατρι αυτου (Let op de α en η !); ζελφα = Zilpa; παιδισκη = dienstmaagd; πρωι = vroeg in de morgen; παραλογιζομαι = bedriegen; ούτως = zo; πριν = voor(dat); πρεσβυτερος = oudere/oudste; τα εβδομα = de bruiloftsweek
συντελεσον = geb.ws.ev.aor.van συντελεω = voltooien; αντι = in ruil voor;
η εργασια = dienst; εργαζομαι = dienen; αναπληρωω = vervullen; βαλλα = Bilha. * *kleine tekstwijziging*

²⁴ εδωκεν δε λαβαν λεια τη θυγατρι αυτου ζελφαν την παιδισκην αυτου αυτη παιδισκην ²⁵εγενετο δε πρωι και ιδου ην λεια ειπεν δε ιακωβ τω λαβαν τι τουτο εποιησασ μοι (,) ου περι ραχηλ εδουλευσα παρα σοι και *τι παρελογισω με ²⁶ειπεν δε λαβαν ουκ εστιν ουτως εν τω τοπω ημων δουναι την νεωτεραν πριν η την πρεσβυτεραν ²⁷συντελεσον ουν τα εβδομα ταυτησ και δωσω σοι και ταυτην αντι της εργασιασ ησ εργαση παρ' εμοι ετι επτα ετη ετερα ²⁸εποιησεν δε ιακωβ ουτως και ανεπληρωσεν τα εβδομα ταυτησ και εδωκεν αυτω λαβαν ραχηλ την θυγατερα αυτου αυτω γυναικα ²⁹εδωκεν δε λαβαν ραχηλ τη θυγατρι αυτου βαλλαν την παιδισκην αυτου αυτη παιδισκην ³⁰και εισηλθεν προσ ραχηλ ηγαπησεν δε ραχηλ μαλλον η λειαν και εδουλευσεν αυτω επτα ετη ετερα

Einde extra teksten

Op de volgende pagina vindt u de vertaling van tekst 2 en 4!

EXTRA TEKSTEN**Vertaling tekst 2**

- 1 Toen kwam Jozef en boodschapte Farao, en zei: Mijn vader en mijn broeders, en hun vee, en hun runderen, met alles wat zij hebben, zijn gekomen uit het land Kanaän, en zie, zij zijn in het land Gosen.
- 2 En hij nam van zijn broederen vijf mannen en hij stelde hen voor Farao
- 3 Toen zei Farao tot de broederen van Jozef: Wat is uw werk? En zij zeiden tot Farao: Uw knechten zijn schaapherders, zowel wij als onze vaders.
- 4 Verder zeiden zij tot Farao: Wij zijn gekomen, om als vreemdelingen in dit land te wonen; want er is geen weide voor het vee van uw knechten, want de honger is zwaar in het land Kanaän; en nu, wij, uw knechten, zullen in het land Gosen wonen.
- 5 Toen zei Farao tegen Jozef, zeggende: Laat hen wonen in het land Gosen; en als u weet dat er onder hen bekwame mannen zijn, stel hen aan als heersers over mijn vee. En Jacob en zijn zonen kwamen naar Egypte naar Jozef en Farao, de koning van Egypte hoorde het. En Farao zei tegen Jozef zeggende: Uw vader en uw broers zijn naar u gekomen.
- 6 Zie het land Egypte is voor u. Doe uw vader en uw broeders in het beste land wonen; laat hen in het land Gosen wonen.

Vertaling tekst 4

- 15 En Laban zei tegen Jakob: Want omdat u mijn broeder bent, zult u mij niet om niet dienen, vertel mij, wat is uw loon?
- 16 En Laban had twee dochters: de naam van de oudste was Lea; en de naam van de jongste was Rachel.
- 17 Lea had tedere ogen; maar Rachel was schoon van gedaante, en schoon van aangezicht.
- 18 En Jakob had Rachel lief; en hij zei: Ik zal u zeven jaren dienen, om Rachel, uw jongste dochter.
- 19 En Laban zei: Het is beter, dat ik haar aan u geef, dan dat ik haar aan een andere man geef; woon bij mij.
- 20 En Jakob diende om Rachel zeven jaren; en die waren in zijn ogen als enige dagen, omdat hij haar liefhad.
- 21 En Jakob zei tegen Laban: Geef mijn huisvrouw, want mijn dagen zijn vervuld, dat ik tot haar inga.
- 22 En Laban verzamelde al de mannen van de plaats, en maakte een bruiloftsfeest.
- 23 En het geschiedde 's avonds, dat Laban zijn dochter Lea nam, en bracht haar naar Jacob; en hij ging tot haar in.
- 24 En Laban gaf aan zijn dochter Lea, zijn dienstmaagd Zilpa tot een dienstmaagd voor haar.
- 25 En het geschiedde vroeg in de morgen, en zie, het was Lea. En Jakob zei tegen Laban: Waarom hebt u mij dit gedaan; heb ik niet bij u gediend om Rachel? En waarom hebt u mij (dan) bedrogen?
- 26 En Laban zei: Het is niet de gewoonte in onze plaats, de jonste te geven voor de de oudste.
- 27 Vervul dus de de bruiloftsweek van deze; en ik zal u ook die geven, in ruil voor de dienst, die u nog de andere zeven jaren bij mij dienen zult.
- 28 En Jakob deed alzo; en hij vervulde de week van deze. En Laban gaf hem zijn dochter Rachel, hem tot een vrouw.
- 29 En Laban gaf aan zijn dochter Rachel zijn dienstmaagd Bilha tot een dienstmaagd voor haar.
- 30 En hij ging in tot Rachel, en hij had Rachel meer lief dan Lea; en hij diende bij hem nog de andere zeven jaren.